

בס"ד, אב תשפ"א

דבר תורה לפרשת ראה – הרב מתניה ידיד

"בכל אות נפשך תאכל בשר"

בקריאת הפסוקים העוסקים בפרשתנו באכילת הבשר ניתן לעיתים לחוש אי נעימות כאשר התורה מאשרת ואולי אף מעודדת אכילת בשר תאוה:

"כִּי יִרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבוּלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְךָ וְאָמַרְתָּ אֲכֹלָה בָּשָׂר כִּי תֵאָדָה נִפְשָׁךְ לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכָל אֹת נִפְשָׁךְ תֹּאכַל בָּשָׂר: (דברים יב כ).

אמנם, המושג ההלכתי של בשר התאוה בא להתיר לאכול בשר חולין בארץ ישראל מבלי להביאו לבית המקדש ולהקריב את חלקו, שלא כמו במדבר שהיו בני ישראל מחויבים להביא בשר "פתח אוהל מועד" (ויקרא יז ג-ד – על פי הרמב"ן שם). עם זאת, התורה מציינת בפסוק פעמים מספר את המילה תאוה ומקרבת בין אכילת בשר לבין תאוה. האם זהו היתר שטמון בתוכו גם ביקורת? האם בשר התאוה שהותר דוקא בארץ ישראל מסמן את הריחוק מבית המקדש ואת חיי החולין הפשוטים הקיימים בקרב העם שאינו חי בצמוד לאוהל מועד כפי שהתרגלו במשך ארבעים שנה? מה המשמעות של היתר זה על חיי הקודש של העם היושב בארץ?

נדמה שהמילים המקדימות להיתר אכילת בשר חולין בארץ ישראל בפסוקנו יכולים לתת משמעות לשאלות הללו. התנאי לאכילת בשר הוא "כִּי יִרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבוּלְךָ..". התורה תולה את היתר אכילת בשר החולין בהרחבת הגבולות על ידי הקב"ה. על משמעות תנאי זה ישנם פרשנויות רבות ומדרשים רבים נביא כאן את הגמרא שדנה בכך באריכות במסכת חולין בדף פד. וכך כותבת שם הגמרא: "למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון" רש"י בפירושו לפסוק שינה מעט את הנוסח וכתב: "למדה תורה דרך ארץ, שלא יתאוה אדם לאכול בשר, אלא מתוך רחבת ידיים ועושר"

אכילת בשר חולין, שאינו חלק מקורבן, דורשת רחבות ידיים מיוחדת ועושר גדול. זה מתרחש כאשר ה' מרחיב את גבולנו ואז מתעורר בנו הרצון להרחבות נוספות שלא היינו רגילים אליהם במדבר. הגמרא במסכת חולין לוקחת את המשמעות הזאת לחיים של שמחה בחלקנו. כאשר לאדם יש מעט, יסתפק ויאכל על פי יכולותיו אבל כאשר אדם הוא עשיר הוא יכול להרשות לעצמו דברים רבים נוספים. "מכאן אמר רבי אלעזר בן עזריה מי שיש לו מנה (רק מאה זוז כסף) יקח לפסו (=לתבשיל שלו) ליטרא ירק, עשרה מנה יקח לפסו ליטרא דגים, חמישים מנה יקח לפסו ליטרא בשר,

מאה מנה ישפתו לו קדרה בכל יום" אדם צריך לחיות על פי מה שהוא מסוגל אליו, לא פחות ולא יותר. אל לו לנזר את עצמו במקום שהוא יכול, ואל לו להרחיב עצמו כאשר הוא צריך לצמצם.

כאשר עם ישראל הולך במדבר הותר לו רק אכילת בשר קורבנות. הקדושה חופפת עליו בכל צעד וגם אכילת חולין אסורה. הכניסה לארץ מרחיבה את הגבולות, הוא יושב בכל חלקי הארץ, גם אלה הרחוקים מהקודש. וכאן מתעורר רצון חדש, אכילת בשר של חולין. התורה קוראת לזה בשמו "תאווה". כשזה קורא במדבר צמוד כל כך אל הקודש זה רע כדברי תהילים "וַיִּתְאוּוּ תְּאֻוֹהַּ בְּמִדְבָּר וַיִּנְסֹוּ אֶל בִּישׁוּמוֹן" אך בחיי החולין של ארץ ישראל יש לזה מקום. זה לא יסתור את הקודש אלא יבנה חיים שיש בהם קודש ויש בהם חול. והתאווה המתעוררת תגלה ציווי אלוקי "בכל אות נפשך תאכל בשר" אל תנזר את עצמך רק לאכילת בשר קודש, מותר לך לאכול בשר תאווה ובתנאי שאתה מבין שה' הוא זה שהרחיב את גבולך.

פסוק זה מגלה לנו דבר מה חדש על השמחה בחלקנו. השמחה יכולה לבוא כאשר אנו מבינים שכל מה שיש לנו הוא מה' יתברך. כאשר ה' מרחיב את גבולנו אנו וכך אנו תופסים זאת, אכילת בשר החולין תהיה תאווה מותרת ואף ראויה, כך אנו חווים למשל, את עונג השבת מתוך הרחבת הדעת והנפש וחיבור אל הקודש. התאווה האסורה מתרחשת כאשר היא מנותקת מדבר ה'.

חיבורים אלה יכולים להתקיים רק בארץ ישראל. תאווה של חולין מתוך הרחבת הגבול על ידי הקב"ה.

הכל טמון בתפיסה של העם היושב בציון האם כוחו ועוצם ידו הם אלה שמשיגים לו את הרחבות הגבולות, במובנים רבים ושונים, או החיבור שלו אל הקודש והחיים המוסריים שראוי שהוא יחיה אותם בארץ ישראל הם אלה שהופכים אותו לממלכת כהנים וגוי קדוש.